

STN-BLADET

NR. 1. 2005

Årsmøteinkalling Årsmelding
Buskapen frå Ellensveta 2

Gardsøksen 40568 Svarthen etter 9181 Løkk-Ruben hos Torhild Moland og Martin Løvjem i Austmarka. Foto: Atle Meås

Avslaget for sidet trønderfe og nordlandsfe

Avslaget for STN

Formann

Jostein Brenden
2643 Skåbu
Tlf: 61 29 55 56

Nestformann

Amund Wormstrand
2219 Brandval
Tlf: 62 82 51 30

Styremedlemmar

Marit Hoff
7865 Jøa
Tlf: 74 28 69 78

Kjersti Reksen Sole
2685 Garmo
Tlf: 61 21 25 50

Kirsten S. Gjessing
2443 Drevsjø
Tlf: 62 45 95 71

1. varamedlem

Ingvald Olsen
8316 Laupstad
Tlf: 95 05 45 67

Sekretær/ Kasserer
Atle Meås
Meåsen, Svorkbygda
7320 Fannrem
Tlf: 72 48 14 42

Livdyrkontakt

Helen Davey
2436 Våler S
Tlf/ Faks: 62 43 79 31
E-post: livdyr@stn-avl.no

Avslaget for STN

Adresse: Meåsen, Svorkbygda

7320 Fannrem

Tlf: 72 48 14 42 Mobil: 909 81 655

Kontortid: Onsdager 11.00 – 21.00

e-post: a-meas@frisurf.no

Internet: www.stn-avl.no

Framsida: 75 Rosmarin etter 9018 Sæther. Eigarar er Elisabeth og Amund Wormstrand i Brandval

Kviga 242 Anette etter 9163 Torres. Hos Solveig og Arve Gundersen, Bybrua. Foto: H Blegen

Hei !

Midt oppe i all debatten omkring Tine og landbruksvirke må vi også vende blikket mot oss sjølve og dei problemstillingane som vedkjem den nære kvarvarden for oss som driv med STN. Det er fleire ting som eg som leiar av avslaget må ha ei klar haldning til om desse vakre og verdifulle dyra skal overleva som den unike rasen det er. Ikkje minst som berar av gener som den moderne husdyravlen dessverre kan ha mista på vegen mot høgare avdrott og større effektivitet. Desse genene vil kunne syne seg svært gode å ha etter som etterspurnaden hos forbrukarane endrar seg og som eit korrektiv når avlen syner seg å ha ført til uønska resultat i ei eller anna form, så som t.d. kroppslege lyte eller dårleg fruktbarheit.

Kva må vi gjera for best mogleg å bevare kua vår slik ho er? Mitt svar på det er å fortsatt drive produksjon av mjølk på tradisjonell vis! Det finst ingen annan måte som syner kva for eigenskapar som ligg i genene når det gjeld å bevare den gamledagse kua. Det har vore produksjon av mjølk og selekteringa ut frå det som har

skapa ho slik ho er. Dermed er eg i ferd med å trakke mange av de som har ammekyr på tærne, men det får våge seg. Debatten må vi berre ta nå, før det er for seint! Fem generasjonar framover kan ha endra rasen til det ukjennelege. Kvifor? Ved å drive med ammekyr produserer ein kjøtt og er sjølv sagt interessert i fine slakt. Det blir hevd at fine feite kalver er teikn på mykje mjølk hos mora, men det er feil. Det er teikn på ein kalv som gjer seg god nytte av maten og har gode vekseigenskapar og at kua er ei god mor. Vi veit ingen ting om mjølkemengd, innhald i mjølka, utmjølkingseigenskapar osv. Vi veit også at kjøttet får ein heilt anna karakter enn tradisjonelt fora kalvar, som var grunnlaget for dei spesielle resultata som kjøttforsøket på Ås ga. Med bakgrunn i denne argumentasjonen meiner eg det er feil å gje bevaringstilskot til ammekyr. Skal ei ku vera bevaringsverdig må ho kunne gje avkom som i sin tur er bevaringsverdig osv. framover. Etter få generasjonar med ammekyr vil det kunna vere att berre skinnet av det originale kuslaget. Det har vi sett fleire døme på for andre ku-rasar i Europa. Dette har ingen ting med kva for dyreeigarar som er mest verdifulle å gjera! Som avslag er det fyrst og fremst kua og rasen vi må ta omsyn til.

Etter dette håper eg at så mange som råd vil finne vegen til årsmøtet, slik at diskusjonen kan halde fram! Til slutt eit lite spark til døkk som klagar på for mange kvite seminoksar.... Kvar i all verda skal dei kome frå dei med fine teikninger om det ikkje kjem inn oksetilbod?

Helsing Jostein B

Årsmøtet 2005

Alle STN-interesserte blir med dette invitert til Årsmøte og medlemstreff ved Baroniet i Rosendal i Kvinnherad i Hardanger 2. – 3. april.

Enkleste måten å komme seg til Rosendal er med bil til Odda, enten over Haukeli eller over Fagernes – Gol – Geilo. Fra Odda kjører man gjennom Folgefondtunnelen, og det er ca 3,5 mil fra Odda til Rosendal.

Alle vel møtt til Baroniet i Rosendal!

Program

Laurdag 2. april

- 12.00 Lunsj
13.00 Årsmøte
(med innlagt kaffepause)
Årsmelding, regnskap
Innkomne saker og valg
19.00 Festmiddag
og årsmøtefest

Søndag 2. april

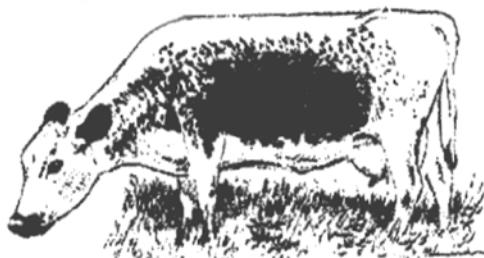
- 07.30 Frukost
09.30 Omvisning på Baroniet og gardsbesøk

Prisar:

Fra fredag til søndag med mat og overnatting	1 800,- *
Fra lunsj lørdag til frokost søndag mat og overnatting	1 200,- *
Bare lunsj og middag på lørdag	450,-
Bare middag på lørdag	300,-

* for enkeltrom eit tillegg på kr 200,- pr natt.

Påmelding til avlslaget innan 25.mars på tlf: 72 48 14 42

Årsmelding 2004

Medlemmar av styre og nemnder i 2004

STYRET

Jostein Brenden, Skåbu
Amund Wormstrand, Brandval
Marit Hoff, Jøa
Kjersti Reksen Sole, Garmo
Kirsten Sundberg Gjessing, Drevsjø

Formann
Nestformann
Styremedl
Styremedl
Styremedl

REVISORAR

Aslak Snarteland, Fyresdal
Jostein Stige, Fauske

VARAREPRESENTANTAR

1. Ingvald Olsen, Laupstad
2. Toril Hårstadstrand, Leksvik
3. Unn Thorvaldsen Ånes, Mosjøen

SEKRETÆR/ KASSERAR

Atle Meås, Eidsvoll

VALGNEMND

Kjell Wickstrøm, Oppdal
Odd Arne Espeland, Jondal
Bjørn Øverhaug, Os

LIVDÝRKONTAKT

Helen Davey, Våler i Solør

Verksemda i året

Styret har i året hatt 5 styremøte og ett telefonmøte. Det er behandla i alt 36 protokollførte saker.

Styret vurderte og fastsette kva for seminoksar som skal brukast i sesongen 2004/ 2005. Det er i året vedteke å kjøpe inn 4 oksekalvar. 2 av desse gjekk dessverre ut før dei kom inn på GENO sin testingsstasjon. Den eine utvikla seg uheldig og den andre ville ikkje Geno ta inn da det også er geiter på bruket. Derfor er kun 2 oksekalvar innkjøpte. 2 tilbod om oksekalv er avviste.

Årsmøte og medlemstreff vart arrangert på Langen Gjestegård på Røros 13. – 14. mars, med 37 deltakarar.

Antal 1.gongsinseminasjoner med STN-sæd sesongen 2003/2004 var 1946. Det er

ein nedgang på 210 1.gongsinsemineringar, eller 9,7 %. Det var 693 produsentar som brukte STN-sæd i sin besetning. 96 færre produsentar enn året før, eller ein nedgang på 12,2%.

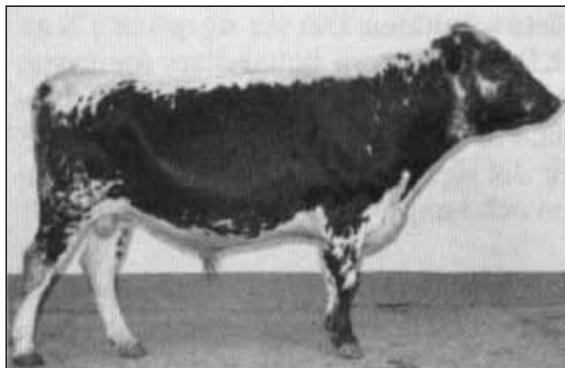
Ved årsskiftet hadde avslaget et sædlager på 75 445 dosar av 91 oksar. All sæd, til saman 4183 doser av oksane 9036, 9060, 9092, 9114 og 9182 blei kasta. Lagret av sæd av oksane 9043, 9044, 9070, 9061 og 9148 blei redusert med til saman 3352 doser. I alt blei 7535 sæddosar kasta i 2004.

Styret i avslaget er svært bekymra for at ein stadig aukande andel av STN-populasjonen skal bli ammekyr, og har sett i gang ein prinsippdiskussjon omkring dette emnet.

STN-Bladet

Frå Sverige vart importert 775 sæddosar av 4 Fjällrasokser.

Svensk Fjällrasavel fekk 11 Dosar av oksen 9049 Maro (786 Maro SKB 86786) som vi hadde lagra sæd av. 50 dosar av eit totalt lager på 80 av denne oksen gjekk tapt på grunn av ein feil frå Geno si side.

*9049 Maro
(786 Maro SKB 76786)*

Medlemsavgifta vart i året sett opp til kr 250,- og prisen på STN-sæd sett opp til kr 120,- pr dose.

Jostein Brenden var avlslaget sin representant i Norsk Bufe.

Atle Meås representerte Avlslaget på "Kulturminnedag" på Røros 12.september.

Jostein Brenden og Atle Meås var i møte med Husdyrkontrollen på Ås 1. april. Det vart utarbeidd eit forslag til innhenting av fullmakter frå medlemmane om å kunne buke husdyrkontrolldata frå den enkelte produsent til avlsformål. Fullmaktsskjema og svarkonvoluttar vart utsendte til 780 produsentar. Pr 31.12. var 285 skjema kome inn att frå produsentane.

Husdyrkontrollen åpna for kvigevurdering av STN, og for registrering av kalvingsopplysningar.

Eit fôrings-/ kjøttproduksjonsforsøk med STN-kastratar vart planlagt ved NLH. Avlslaget bevilga kr 100 00,- til dette forsøket som var meint å gå over 2 år. Dessverre vart ikkje prosjektet fullfinansiert, men vil likevel kanskje gå i mindre skala i 2005.

Eit pilotprosjekt, " Meir verdi av STN " vart initiert av prosjekt "Søke gammelt – skape nytt" i Trøndelag. Det vart utarbeitt eit forprosjekt som skal gå frå 1. januar til 31. mars 2005. FMLA i Sør-Trøndelag driv det BU-finansierte prosjektet som Avlslaget står som eigar av.

Filmen om dei gamle norske storferasane som avlslaget for STN var med på å finansiere, var ved årsskiftet enda ikkje godkjent av avlslaget.

Marit Hoff, Kirsten Gjessing og Atle Meås representerte avlslaget på "Smakeriet" på Røros 15.oktober.

Svensk Fjällrasavel arrangerte sin Årsstämma på Røros 5. – 7. august. Kirsten Gjessing og Atle Meås representerte Avlslaget på den trivelege stämmman, som dessverre alt for få nordmenn deltok på.

STN-Bladet kom ut med 3 utgaver i året. Nr 3-2004 var fellesutgåve med "Fjällkon"

Svorkbygda 10.01. 2005

Atle Meås

En reise i Audhumblas rike

Dette høres kanskje ubeskjedent ut? Men i følge norrøn mytologi er hun ur-kua vår. Det er klart at våre gamle norske storferaser er etterkommerne etter vikingenes kuer. I sommer var jeg heldig å få besøke mange av dere som aktivt holder liv i disse gamle rasene i forbindelse med hovedoppgaven min. En kort skildring av mitt sommereventyr blant gjeve kuer og stolte bønder vil jeg gjerne dele med dere.

Gråsiden STN-ku hos Ola Riste. 478 Lindaros etter gardsoksen 40518 Veslegut Foto: JLG

Jeg fikk interessen for gamle norske storferaser da jeg gikk på landbrukskolen på Melsom i Vestfold. Der hadde vi en husdyrlærer og fjøsmester som hadde et videre blikk en mange i de kretser, og snakket varmt om de gamle rasene, selv om skolen kun hadde NRF. Etter hvert bestemte jeg meg for at dette var noe jeg ville arbeide med videre. Siden jeg ikke kommer fra gård, så ble valget å studere videre på Landbrukshøgskolen på Ås, naturlig (som nå heter Universitetet for miljø- og biovitenskap, UMB).

Temaet for hovedoppgava mi har i grunnen gitt seg selv. Ettersom jeg ikke liker ideen om å få en ferdig problemstilling til en slik oppgave, så har jeg gjort alt fra bunnen av. Jeg var så heldig å få de to på Instituttet for husdyr- og akvakulturvitenskap (IHA), som er mest involvert i arbeidet for gammelraser som veiledere. Professor Odd Vangen og stipendiat Nina Hovden Sæther, Vangen er i tillegg leder for Genressursutvalget for husdyr. Hovden Sæther er medlem i samme utvalg, i tillegg til at hun har i en årrekke tatt del i bevaringsarbeidet gjennom Norsk Landbruksmuseum (NLM). Til

STN-Bladet

hovedoppgava mi ble det bestemt at jeg skulle foreta to spørreundersøkelser, den ene skulle formes som et intervju, mens den andre ble et spørreskjema, som i skrivende stund er sendt ut til alle de av dere som søkte om tilskudd for hold av gamle norske storferaser i 2003. Jeg håper dere vil ta dere tid til å svare på denne undersøkelsen! Selve hovedoppgaven i sin helhet tar i hovedsak for seg bevarings- og avlsarbeid knyttet til de seks gamle norske storferasene som er tilskudsberettiget. Utover dette vil jeg kartlegge ”hvem” gammel-rasebonden er, og under hvilke driftsformer disse rasene holdes.

Den først nevnte undersøkelsen utførte jeg i sommeren 2004, da reiste jeg rundt i Sør-Norge og intervjuet 28 gammel-rasebønder i løpet av mine 16 feriedager. Disse 28 bøndene var plukket ut i en liste jeg laget over de gammel-rasebøndene som har påvirket miljøet inne for sin rase på en spesiell fremmende måte. Dessverre kan man jo ikke klare å besøke alle, så det ble plukket ut de viktigste som passet inn i en praktisk mulig reiserute.

Tidlig mandag morgen startet ”Sarah” og jeg fra Sandefjord. Sarah er terrieren min, som var med som navigator og reiseselskap, hun gjorde best jobb som det sistnevnte. Første besøket var i Ål i Hallingdal hos Torkjell Kolbjørnsgard, som hadde telemarksfe og sidet trønder og nordlandsfe, men hovedsakelig NRF. Neste dag var det Valdres som sto for tur, her startet dagen hos Ola Riste. Ola har som de fleste kjänner til en stor og flott besetning med sidet trønderfe og nordlandsfe, vestlandsk raudkolle og vestlandsk fjordfe. Her fikk jeg også se noe jeg opplever som sjeldent blant STN, gråsida kuer, dette så jeg bare ett eneste dyr til av i løpet av turen. Her på gården har både far og sønn en sann interesse for gammel-rasene, og de har dyrene i løpet av sommeren på de to forskjellige setrene sine. Ettermiddagen samme dag som jeg var i Lomen skulle de gå med dyra til ”heimstolen”, så hele bølingen gikk rett ovenfor gården når jeg var der.

Bjellekua dette året var ei stolt STN-ku. Hun hadde kommet seg på andre siden av strømgjerdet, og det var sikkert for henne som for de fleste, med inntrykk av at graset alltid er grønnere der. Men etter vi slapp henne ut derfra var det tre raut og hele flokken kom løpende ned bakken for å hilse matriarken sin. Et spektakulært syn med en så vidt stor flokk.

Bjellekua 4387 Ramona etter 9022 Wickstrøm samler flokken hos Ola Riste. Foto: JLG

Videre denne dagen besøkte jeg Tore Ruud med østlandsk rødkolle, Aud Jorunn Sveen med telemarksfe og Sigmund Åbjørsbråten med vestlandsk raudkolle og vestlandsk fjordfe, alle tre i Aurdal. Dagen etter gikk ferden over til Toten, her besøkte jeg Olaf Gudbrand Thon med østlandsk

rødkolle og diverse andre raser og Terje Vegard Larsen med Dølafe. Fjerde dagen startet i Kongsvinger-traktene, her besøkte jeg Karl Arne Brustad, han har en flott besetning med dølafe, han var dessuten en av landets 20 første med økologisk driftsform, så han kan nok regnes for en av pionerene i dette området. Videre denne dagen reiste jeg oppover til Gausdal hvor Tore Skarpnord har setra si. Her beiter en gild flokk med telemarksfe, Tore fikk dessuten utmerkelsen for den høyest produserende telemarksku (EKM) ved årsmøtet i laget i høst. Som hos mange av dere andre, står kombinasjonen av bevaring av rasen og en økonomiskforsvarlig og interessant produksjon med gammel-raser sentralt i hans dyrehold. I tillegg til bonden sjøl så var Rune Brumoen her som røkter i sommer. Rune er som kjent en ivrig sjel for østlandsk rødkolle, dette var jo kjekt for meg, to intervju på ett sted. Jeg var i tillegg så heldig å få overnatte her på setra. Som studenter flest har jeg et godt sovehjerte, helt til strømagggregatet startet til morgenstellet, uten om dette opplevde jeg seterlivet som svært så fredfullt.

Videre gikk turen til Elin Blekastad i Skåbu og Anne Saglien i Kvam, begge med flotte dølafesbesetninger. Anne har i tillegg noen STN-kuer. De første reine STN-besetningene jeg besøkte var på andre siden av Dovre, i Kvikne besøkte jeg Bjørn Huseklepp. Bjørn er en ivrig bonde som virkelig har jern i ilden for å utvikle STN som et levebrød utover melkeproduksjonen. Han har tatt skjea i egen hånd og er en av de som arbeider hardt for å få til STN-kjøtt som et eget varemerke. Jeg håper inderlig at dette lykkes, og ikke minst at dette er et arbeid som vil gagne alle de gamle norske storferasene. Slik at dere om brukere kan få flere bein å stå på og at det er med på å sikre rasenes nytte i landbruket i framtida.

195 Løkkros hos Gerd Inger Flå. Med sjarme og spesiell farge!

Det andre reine STN-besøket var hos Gerd Inger Flå som nok heller ikke trenger en nærmere presentasjon, ettersom hun har i en lang årrekke har vært en sterk drivkraft i STN-laget med et stort engasjement. Flokken til Gerd Inger falt jeg imidlertid pladask for, særlig ei ku, som var brandete i fargen, men små-droplete over det hele. I tillegg hadde kua sjarm, og var svært så nysgjerrig på denne nye fyren som gikk rundt med matmor på beitet. Gerd Inger brukte naturmetoden for bedekking, en gårdsokse hadde fått gleden av å dele beite med kuene for sommeren, hun syntes det både var enkelt, i tillegg til at det var med på å spre avlen på flere okser som er viktig i små populasjoner.

Turen min gikk sørover igjen, og opp Ottadalalen til Hans Gubhage med landets største telemarksfebesetning, i tillegg har han noen vestlandske fjordfe. Disse var på sommerferie i det idylliske landskapet i Finndalen. Over fjellet gikk neste besøk til Christian Saxlund på Lesja. Her også fikk jeg gleden av å overnatte på setra, så om morgenen slo jeg til på tilbudet om å være med i fjøset. Så under hver vår ku satt Christian, sommer hjelpen Iselin og jeg og melket så det sang i bøttene. Ja i bøttene! Christian holder seg til gamle måten når han er på setra, så handmelking er ikke noe for utrente hender, men jeg klarte da fint å melke ei ku i hvert fall. Juret ble tomt og bøtta full, så da var jeg godt fornøyd, selv om de andre to var betraktelig raskere enn jeg var. Med en fargeklatt som Christian i nærheten blir en arbeidsøkt i fjøset aldri kjedelig, det kan Iselin visst fortelle, borte i båsrekka hører man stadig det kvittrer i muntre historier og viser.

1007 Mairos etter 9158 Flå. I fjellbjørkeskogen ved Renidøl seter hos Chr. Saxlund. Foto: JLG

Så gikk turen over til Vestlandet, her var det veldige fjell og trange fjorder som ventet. Ikke bare enkelt for en fra flate Vestfold å beregne tid når man skal inn og ut fjorder, over fjellet og over med ferger for å komme frem. Heldigvis ble jeg møtt med smil når jeg kom fram til noen litt seinere enn beregnet, takk og lov for mobiltelefoner så man kan gi beskjed, ellers hadde jeg vært flau...

Vestlandsk Fjordfe hos Arne Bekkevoll i Vadheim. Foto: Jonas Løvaas Gjerstad

STN-Bladet

I Sykkylven og Straumgjerde besøkte jeg Berit og Hallgeir Aurdal, Nils Drabløs, Kjell Drotninghaug og Odd Drabløs, alle med vestlandsk fjordfe, jeg tror nesten området her kan regnes for en fjordfebastion! Videre gikk turen til en av de få opprinnelige besetningene med fjordfe, hos Per Magne Grebstad i Løvstad, her var både Per Magne og faren Leidulf glødende opptatt av rasen. Videre gikk ferden til Runde ytterst i havgapet hos Paul Rune Kalland som også hadde fjordfe, på denne naturperlen av en øy. Dette var lengst nord jeg var på Vestlandet, så gikk ferden sørover til Sogn. Her besøkte jeg Berit og Steinar Hårklaup i Holsen med fjordfe, Olav Svoen med familie i Naustdal som engasjerer seg sterkt for vestlandsk raudkolla, og tilslutt denne dagen besøkte jeg Arne Bekkevoll. Et godt stykke opp på fjellet på Markseter inn for Vadheim, finner man Arne og dyra, her driver han med over 90 melkegeiter og en stor fjordfebesetning i tillegg. Virkelig en bragd av en mann å klare unna denne arbeidsmengden. Geitene hadde gått innover i fjellet da jeg kom fram, men heldigvis var kuene kun et lite stykke fra setra. I et flott kulturlandskap som disse dyra er skapt for å ta seg fram i og utnytte til beite, fikk jeg se en fjordfebesetning som nesten hadde alle de farger man kan vente seg. Særlig mange flotte grå kuer, som jeg spesielt forbinder med fjordfeet.

Dagen etter var det besøk hos en av de få opprinnelige besetningene av vestlandsk raudkolle hos Johannes Tjugum, og et besøk på den veiløse gården til Magne Sylvarnes med vestlandsk fjordfe.

Siste besøket for turen min var på Lygra utenfor Bergen, her på Lyngheisenteret ble jeg godt mottatt av Jakob Døskeland. Det spesielt spennende ved denne besetningen var at hovedproduktet var opplevelse og rekreasjon med gammel-raser i deres naturlige omgivelser. Her var det et gammelt kulturlandskap der både vestlandske raudkoller og fjærfe hørte hjemme fra tunet og ned til fjæra. Dette er virkelig et flott konsept der man trekker inn folk utenfor landbruket inn i historisk landbruk, og kan vise dem hvordan ting var, ved å holde på den gamle driftsformen. En mulighet for flere utover landet,

Så etter nesten 400 mil på veien og 28 inspirerende besøk kom Sarah og jeg hjem til Sandefjord. Jeg føler at vi fikk førsteklasses mottagelse overalt hvor vi kom, det har vært et langt eventyr å få se og lære fra så mange interesserte bønder. Jeg opplevde ikke en eneste gang at noen av de bøndene var direkte pessimister som svartmalte landbruket, slik avisene ofte beskriver bønder. Jeg vet ikke om jeg ser spesielt sulten ut, men jeg tror jeg ble vist gammel norsk bondeskikk med servering nesten alle de steder jeg kom, dessverre måtte jeg etter tilbud her og der takke nei, for å klare å holde tiden og avtaler. Når hovedoppgaven er ferdig vil resultatene først bli publisert gjennom Nordisk Genbank Husdyr, siden jeg har fått støtte til arbeidet mitt derfra, ellers må dere gjerne kontakte meg om dere har spørsmål om resultater osv. etter jeg er ferdig.

Så til slutt vil jeg bare få takke dere jeg fikk besøke. Tusen takk!

Jonas Løvaas Gjerstad

*11 år gamle 120 Rosinante hos Gerd Inger Flå, Oppdal.
Far til kua er 9073 Miramis og morfar 9031 Baldrian.
Foto: Atle Meås*

Nytt frå Styret

Logomerke for STN-produkt

Styret har tidlegare vedteke at det skal utarbeidast eit merke som skal kunne brukast av småskalaprodusentar og som viser at produktet er laga av STN. Styret samla seg om forslaget under, og dette merket vil bli trykt opp og vere klart til bruk i løpet av våren 2005.

Nye avtaler med GENO

GENO har kommet med ønske om å gjennomgå dei avtalene som i dag gjeld mellom GENO og Avslaget for STN. Geno meiner fortsatt dei får for lite til dekking av sine kostnader med å produsere og distribuere STN-sæden. Dei har kome med forlag til to modellar for nye avtaler. Styret arbeider vidare med denne saka framover våren, og vil kome mer informasjon om dette i neste nr av bladet.

Kjøtprosjekt II

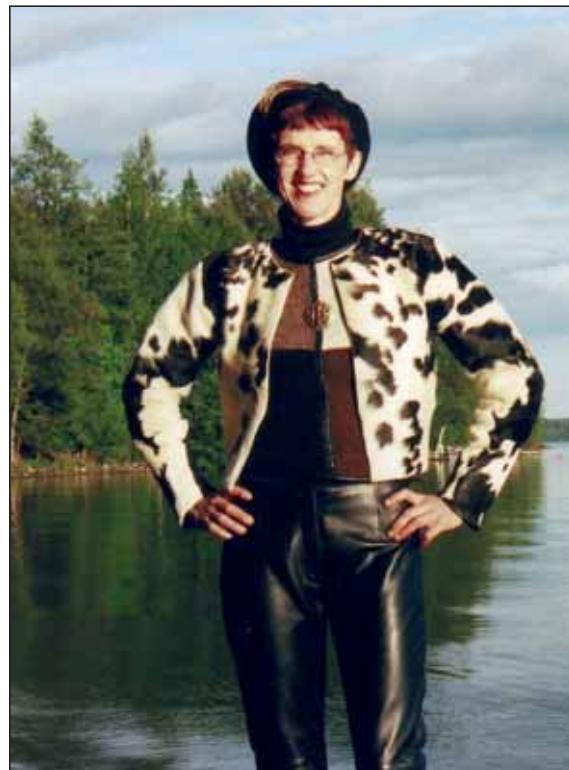
Eit planlagt prosjekt med framföring av STN-kastratar ved NLH fekk ikkje tilstrekkeleg finansiering frå Forskningsrådet. Avslaget for STN står likevel ved si bevilging på kr 50 000,- for 2005 slik at dei dyra som allereie er i prosjektet skal kunne fôrast fram. Dette for om mogleg å skaffe fram meir grunnlagsmateriale for eit eventuelt nytt prosjekt.

Evaluering av Tilskottsordninga for bevaringsverdige storferasar

Avslaget for STN har utarbeidd ei høringsuttale til denne evalueringa som blei sendt til landbruksdepartementet i februar.

Avslaget påpeiker mellom anna at utviklinga i rammevilkåra for små og mellomstore mjølkebruk er avgjerande for dei gamle norske storferasane si framtid. Styret går også inn for at det ikkje skal gjevast tilskott for bevaringsverdig rase til ammekyr av dei gamle norske storferasane, og i alle fall ikkje for ammekyr av STN.

Norsk Bufe sitt årsmøte 2005 gjekk einstemmig inn for at tilskottet til ammekyr av gamle norske storferasar skal vere 50% av tilskotet til mjøkekryr. Norsk Bufe foreslo også at ein stambokførte gardsokse skal få dobbelt så mykje tilskott som ei mjølkekku.

Et STN-Produkt! Bine Melby med eigenprodusert jakke i STN-skinn!

Foto: Atle Meås

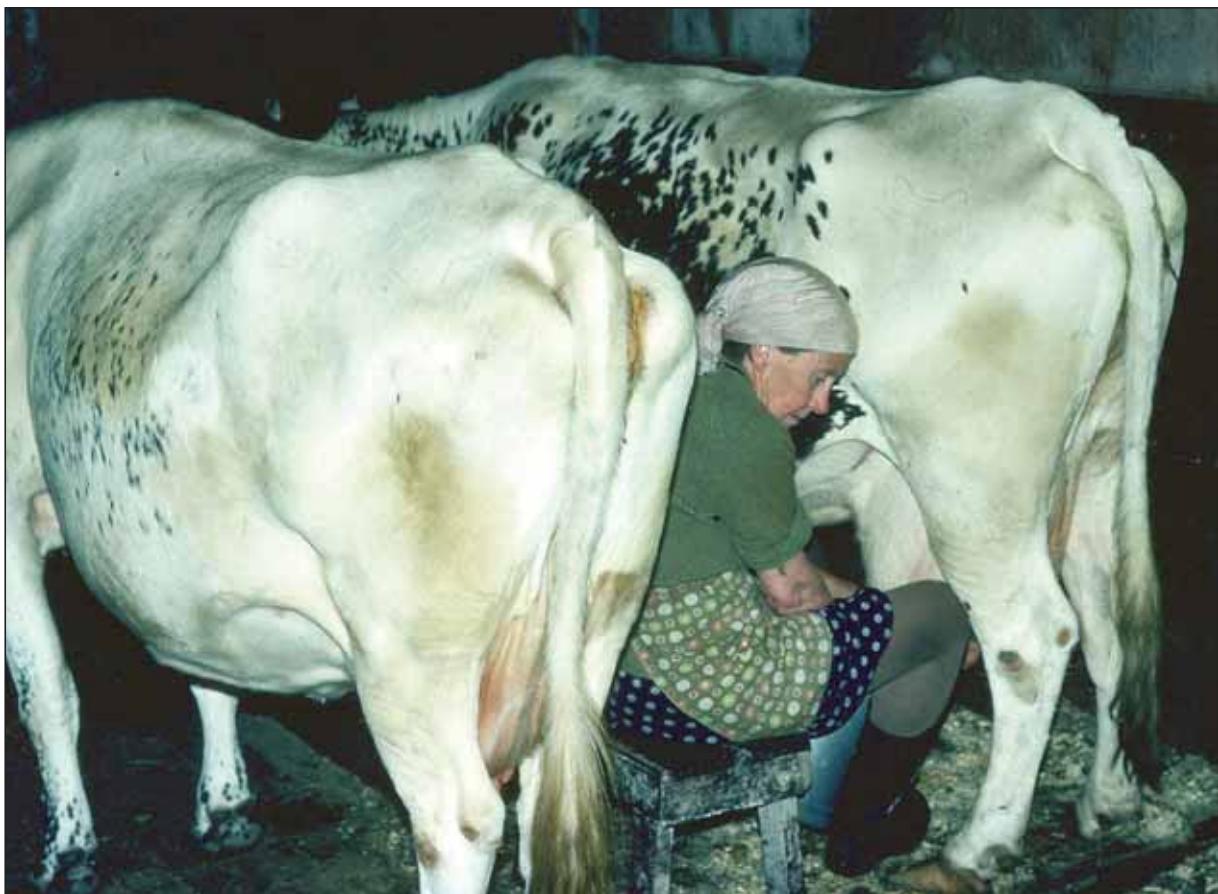
Buskapen frå Ellensveta 2

Den 15. februar i år døydde John P Tørres frå Røros, 84 år gammal. John P Tørres og syster Anna, som døydde i 1997, dreiv ”by-jordbruk” i Ellensveta på Røros fram til 1987 og var med på å berge STN-rasen over den harde kneika på 1970- og 80-talet. Ellensveta er ein liten gatestubb som går inn frå Kjerkgata i Røros, like nedanfor Vertshuset. Innerst i ”veta”, gjennom ein brun port ligg garden som Anna og John dreiv. Dei siste åra dei hadde dyr var det 4 mjølkekyr, nokre ungdyr og ein hest i Ellensveta 2. Som for alle andre bruk på ”Staa” så låg dyrkjorda (hagaene) utanfor byen. John og Anna hadde sin haga i Sjømyra ved Hittersjøen og på setereindommen Gripvollen i Gjøsvika, dit dei også flytta med buskapen kvar vår. Møkka måtte fraktast gjennom gatene ut av byen med hest og slede med jamne mellomrom heile vinteren, og føret kjørast andre vegen. Frå løene på hagaene og inn til byen. Ein kan lett forestille seg at det

vart mange vendingar i løpet av eit langt brukarliv som mjølkebonde inni gaten!

Bildet over viser Ellensveta 2. Ikkje noko av jorda ved husa høyrer garden til. Eigedomsgrensa er lik grunnmuren på husa, og einaste adkomst inn på tunet er gjennom gatene i byen. Over garden kneisar Røros Ullvarefabrikk og Bergstadens Ziir. **Foto: Halvard Blegen**

Frå Anna og John vart det seld mange livdyr, og i dag finst det etterkommarar av dyra i Ellensveta i mange buskapar med STN-dyr rundt omkring i landet. Den mest kjente kua som kom frå Ellensveta var vel 6 Litaros etter 9008 Koro som Elisabeth og Amund Wormstrand kjøpte av Anna og John som kalv i 1981. Mormorsfar til Litaros var den siste lagsoksen som sto i Røros Feavslag, 8704 Knoll. Litaros vart 17 år gammal og fikk svært mange etterkommarar. Ho var også mor til seminoksane 9065 Lijo og 9151 Loke.

*Anna Tørres mjølkar på Gripvollen ein sommardag tidleg på 1980-talet.
Foto: Wormstrand*

Gripvollen i Gjøsvika. Foto: Wormstrand

Kua 478 Lindaros hos Ola Riste i Lomen, som det er bilde av i artikkelen "En reise i Audhumblas rike" i dette bladet er også av kuslekt fra Anna og John P.

Forutan nemnde 9065 Lijo og 9151 Loke, er seminoksane 9150 Tor, 9162 Lomen og 9189 Gaupen også av dette slaget.

Det har vore og er mange gode mjølkekryr i denne ku-slekta, så det varer nok ikkje lenge før vi får fleir seminoksar under mødre som har opphavet sitt frå Ellenveta 2 på Røros.

Atle Meås

John P Torres Foto: Wormstrand

138 Slutten etter 40534 Jojo hos Elisabeth og Amund Wormstrand har til tross for sitt noko pessimistiske namn, alt bidrige til å føre vidare ku-slekta frå Ellenveta 2. Kua er dotterdotter til gamle 6 Litaros.

Foto: Atle Meås

Røroskuas dag!

4. juni 2005 klokka 11.00 arrangeres Røroskuas dag i Rasmusgården i Røros sentrum. Dagen er valgt fordi det var 4. juni 1893 at "Røros kvegavlfsforening" vart stifta og det aktive avlsarbeidet med STN-rasen (Røroskua) starta!

Arrangementet er et samarbeidsprosjekt mellom Avlslaget for STN, fortidsminneforeningen den gamle Bergstad, Rørosmuseet, Mat-Helse-Miljø-alliansen og lokale gårdbrukere. Rørosregionen var i lang tid ledende i avlsarbeidet med rasen, men i dag finnes det bare snaut 30 Røroskyr igjen i hele Røros kommune. Dette mener vi sjølsagt at det må gjøres noe med, og blant annet derfor arrangeres denne dagen. Og blir det en suksess, er det godt mulig det kan bli en årlig foretelse den 4. juni.

Aktiviteter på Røroskuas dag:

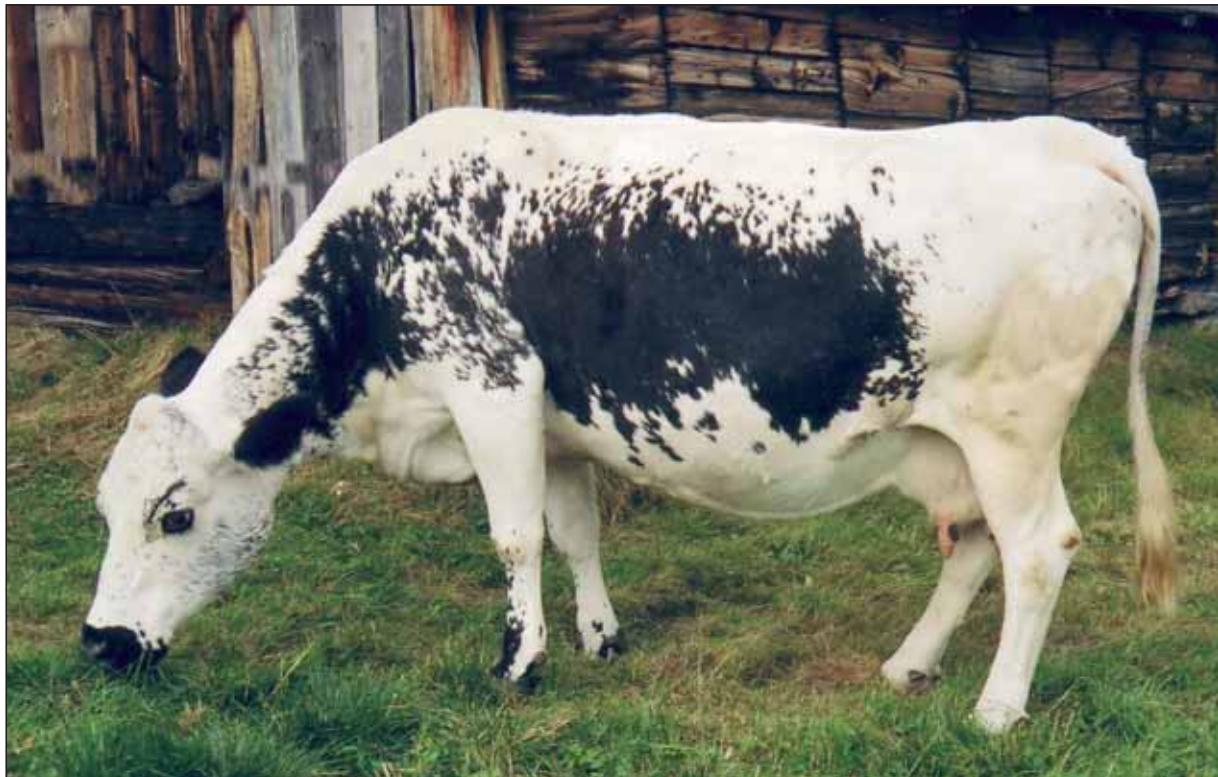
- kalvepresentasjon på gårsplassen
- Kaffeservering
- Grilling av Rørosku-kjøtt
- Demonstrasjon av hvordan folk før laget mange produkter av kua, og ikke brukte bare mjølk og kjøtt!

- Multimediashow om Røroskua.

Førsteklassingene i grunnskolen på Røros har adoptert kalven "Rose" som kom til verden 11. januar i buskapen til Rolf Petter Tørres. Det er utlyst en konkurrans i avisas Arbeidets Rett der folk kan gjette vekta som kalven vil ha den 4. juni! Det er også utlyst en fotokonkurrans med premiering av beste Rørosku-bilde, gammelt eller nytt.

Den av STN-Bladet sine leser som vil delta på fotokonkurransen, kan sende inn bilder til Randi Borgos, Rørosmuseet, Malmlassen, 7374 Røros innen 4.mai.

Avlslaget for STN vil naturligvis være i Rasmusgården med stand denne dagen, og vi håper at mange av våre medlemmer også finner anledning til å ta en tur til Røros. Den som ønsker oppdatert informasjon om arrangementet framover mot dagen, kan følge med på Avlslaget sin nettside.

Røroskua hedres 4. juni. Her 74 Roslin etter 9019 Femund hos Rolf P Tørres, Røros Foto: A.M

❀ Frå gamle album ❀

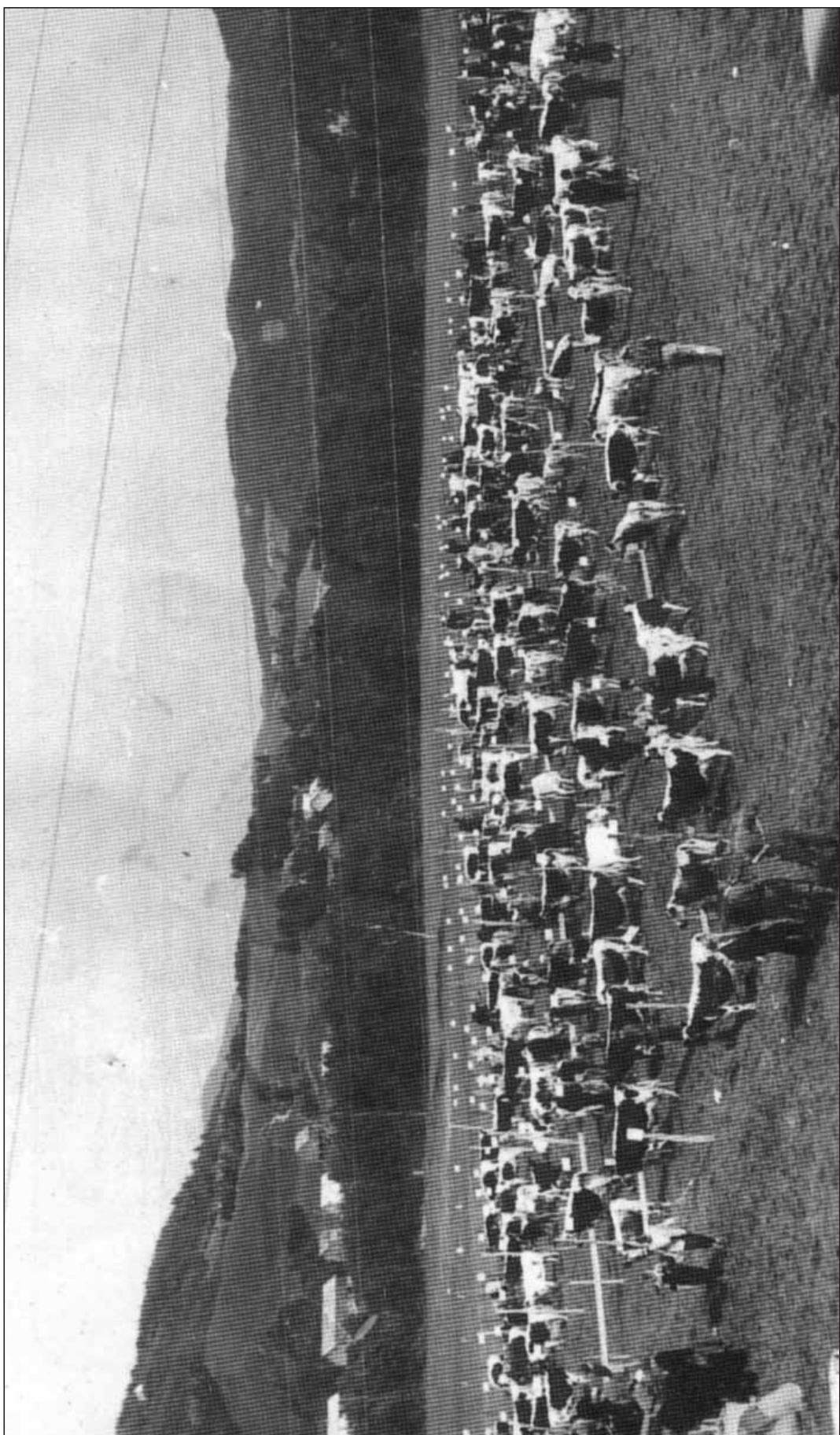
Bildet til venstre har vi fått låne av Gunvor Engen i Torjulvågen. Det er tante hennar, Helga Hals (mor til TV-Gunvor) som poserer saman med ei ku av rette slaget.

Helga var gard jente frå Hoel i Sunndal og vart gift med banksjefen i Tingvoll. Men kua og ku-lukta var ho glad i for det!

Bildet under viser Kristine Gravaune frå Lønset ved Oppdal med kua Morlik etter 5292 Geir Lønset.

Kristine Gravaune var oppdrettar av oksen 8989 Heid Gravaune som er far til 9007 Lano, 9009 Sevat og 9024 Langen.

STN-dyr så langt ein kan sjå. Fylkessjå i Rindal på Nord-Møre sommaren 1956.

Returadresse:
Avlslaget for STN
Svorkbygda
7320 Fannrem

B

*Kalvar hos Anne og Kåre Saglien i Kvam.
Foto: Anne Saglien.*